tyrimus ir tiksliai nustatyti medinių tvorų paskirtį ir struktūrą. Vis dėlto į vieną klausimą medinės konstrukcijos padėjo atsakyti – paaiškėjo, kad Kukuliškių bendruomenė piliakalnio aikštelę buvo apsitvėrę būtent tokios konstrukcijos tvoromis: tarp vertikalių kuolų buvo guldomi horizontalūs rąstai. Perkasų 2 ir 3 tyrimų metu surinkta 9,2411 kg archeologinių radinių (705 vienetai, kurių daugumą sudarė buitinė keramika, gintaras, molio tinkas, titnagas, taip pat aptikti 3 kauliniai smeigtukai ir 2 ylos). Atliktas 3 mėginių radiokarboninis datavimas dar kartą patvirtino, kad Kukuliškių piliakalnis su gyvenviete apgyventas tik vėlyvajame bronzos amžiuje, ir visi radiniai bei struktūros datuojami šiuo laikotarpiu.

The Investigation of Kukuliškiai Hillfort and Settlement

In 2020, the scientific investigation continued on the grounds of Kukuliškiai Hillfort and Settlement with the aim of collecting even more scientific data about the Late Bronze Age (8th–5th-century BC) community that lived there. An excavation (a 5x5 m trench, 25 m^2) was conducted in the hillfort enclosure and a field evaluation (a 2x5 m trench, 10 m^2) in the settlement (Fig. 1). Trench 2 yielded 11 objects sunken into sterile soil (Fig. 2). They were divided into two function groups: defensive or protective and utility. The postholes (objects 2–7) were ascribed to the defensive or protective group. These were 20–49 cm diameter posts, which were sunk up to 60 cm into sterile soil and the fill in all of them was grey soil mixed with loam. Various-sized pits (objects 1, 8a, 8b, and 9) were ascribed to the utility objects. They were distinguished by their size, regular oval cross-section, and rich black or dark gray soil fill, which contained considerable charcoal and finds (Fig. 3). These pits should be connected with the nearby dwellings. A 1,1 m thick damp archaeological layer with abundant organic material and wooden structures made of stakes, between which lay small logs, was excavated in trench 3 (Figs. 5, 6). They are connected with a fence or enclosure that stood there. The ground water level in this trench was high, which led to the survival of the bone and wooden artefacts (Fig. 4).

Trenches 2 and 3 yielded 9.2411 kg of archaeological finds (705 items, the majority of which consisted of household pottery, amber, clay daub, and flint but also included 3 bone pins and 2 awls). The AMS cal. dates (732–400 BC, 773–482 BC, 777–518 BC) obtained by the FTMC from three grains of domestic barley (*Hordeum vulgare*) discovered in the trenches confirm that the hillfort and settlement were inhabited and that all of the finds and structures can be dated to the Late Bronze Age.

Dovilė Urbonavičiūtė-Jankauskienė

Rokantiškių piliakalnio su gyvenviete žvalgymai ir žvalgomieji tyrimai

2020 m. liepos–rugpjūčio mėnesiais APC atliko žvalgomuosius tyrimus ir žvalgymus Rokantiškių piliakalnio su gyvenviete (UK 2932) teritorijoje (Vilnius). Tyrimai atlikti prieš pradedant tvarkomuosius statybos darbus teritoriją pritaikant lankymui. Jų metu iškasta 11 šurfų (iš viso 15 m^2). Žvalgymai vykdyti įrengiamų takų vietose, apie 900 m^2 plote (1 pav.).

Rokantiškių piliakalnis įrengtas aukštumos kyšulyje esančioje atskiroje kalvoje, Murlės kairiajame krante. Piliakalnis datuojamas I tūkst. viduriu – II tūkst. pradžia. Piliakalnio ŠR papėdėje 0,7 ha plote yra papėdės gyvenvietė. Iki

1 m storio kultūriniame sluoksnyje rasta grublėtos ir žiestos keramikos. Apie 1 km į PV buvo X–XI a. pilkapiai (tyrinėti 1852–1853 ir 1925 m., vėliau sunaikinti). 800 m į ŠV yra XVI–XVII a. Rokantiškių piliavietė.

Piliakalnį ir jo aplinką 1987 m. žvalgė J. Balčiūnas (*ATL 1986 ir1987 metais*, 1988, p. 177–178) ir 1991 m. B. Dakanis (*ATL 1990 ir 1991 metais*, 1993, t. II, p. 93–98). 1993 m. K. Katalynas vykdė žvalgomuosius tyrimus (*LIIR*, f. 1, b. 2111), kurių metu ištyrė 3 m^2 ir fiksavo 45 cm storio kultūrinį sluoksnį, datuojamą I tūkst. II puse – II tūkst. pradžia.

Žvalgomųjų tyrimų metu šurfuose 3, 4, 5, kastuose gyvenvietės vietoje, ir šurfe 10, kastame į ŠV nuo piliakalnio esančioje pievoje, aptikta smulkių lipdytos bei žiestos keramikos šukių, datuojamų I tūkst. I puse – II tūkst. I puse, XIII–XIV a., XV–XVII a., taip pat titnago nuoskalų, geležies šlako trupinių. Kultūrinio sluoksnio storis siekė 50–90 cm.

Šurfuose 1, 2, 6, 8, 9, 11, kastuose tvarkomo tako, informacinio stendo ir rodyklės vietose, bei į ŠV nuo piliakalnio esančioje pievoje kultūrinio sluoksnio storis siekė 0,2–1,35 m. Šurfe 1 ir 9 aptikta XX a. radinių. Likusiuose šurfuose archeologinių radinių neaptikta.

Šurfe 7 rasta į duobę suverstų 6 arklių (2 kumelės ir 4 eržilai) ir 2 arklių embrionų kaulų (2 pav.). Visame šurfo plote 0,8–1,7 m gylyje nuo žemės paviršiaus atkasti netvarkingai įvairiomis kryptimis sumesti arklių griaučiai. Fiksuoti 3 atkastų kaulų lygiai. Ištyrus gyvūnų kaulus (dr. G. Piličiauskienė) nustatyta, kad arkliai nuo 6–8 iki 13–15 m. amžiaus – tai suaugę darbingo amžiaus gyvuliai. Arkliai 145–163 cm dydžio – kiek didesni, negu įprasta lietuviškoje zooarcheologinėje medžiagoje iki XX a. Jokių sužeidimų ar kitų galimų arklių kritimo priežasčių ant tirtų kaulų nenustatyta. Neaptikta jokių dorojimo žymių, vadinasi, kritusiųjų mėsa nebuvo panaudota ir jie užkasti nenudyrus odos. Įžemis – smėlio ir žvyro sluoksnis pasiektas ties H_{abs} 183,20 m. Spėjama, jog arkliai nugaišo I arba II Pasaulinio karo metais. Tiksliai datuojamų radinių neaptikta.

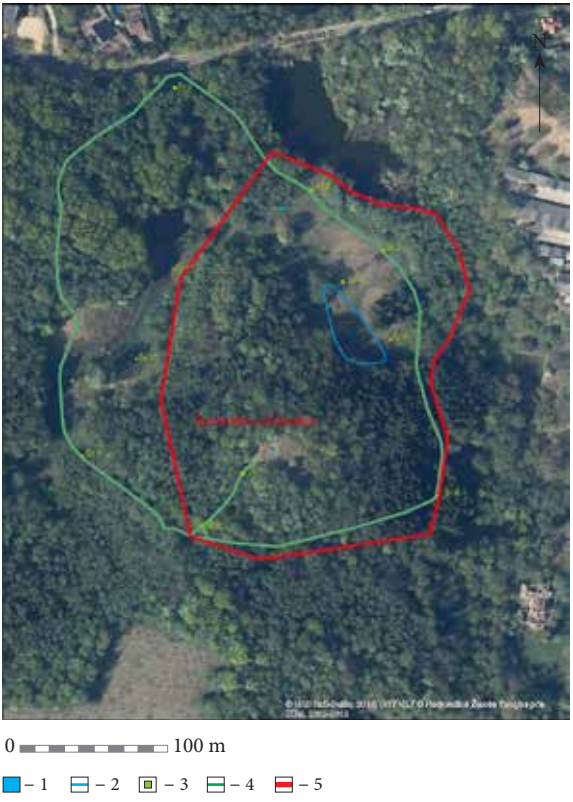

1 pav. Rokantiškių piliakalnio su gyvenviete situacijos planas: 1 – 1993 m. K. Katalyno tyrimai; 2 – 1993 m. K. Katalyno žemės paviršiuje rastų šukių vietos; 3 – 2020 m. tirtų šurfų vietos; 4 – 2020 m. žvalgyto tako vieta; 5 – saugomos teritorijos riba. R. Butrimaitės brėž.

Fig. 1. Situation plan of Rokantiškės Hillfort and Settlement: 1 – 1993 investigation by K. Katalynas; 2 – places where K. Katalynas found sherds on the ground's surface in 1993; 3 – 2020 test pits; 4 – 2020 surveyed path site; 5 – boundaries of the protected territory.

2 pav. Šurfe 7 atidengti arklių griaučiai. D. Urbonavičiūtės-Jankauskienės nuotr.

Fig. 2. Horse skeletons unearthed in test pit 7.

Žvalgant įrengiamų takų vietose (apie 900 m^2 plote) vertingi kultūrinio sluoksnio horizontai nepasiekti.

The Field Survey and Evaluation of Rokantiškės Hillfort and Settlement

In 2020, a field evaluation (11 test pits totalling 15 m^2) and survey (900 m^2) was conducted on the grounds of Rokantiškės Hillfort and Settlement (Vilnius). 4 test pits, in which the cultural layer was 50-90 cm thick, contained sherds of hand built and thrown pottery datable to the first half of the 1st – first half of the 2nd millennium, 13th–14th centuries, and 15th–17th centuries; flint flakes, and iron slag vestiges. Bones from 6 horses and 2 horse foetuses, which had been dumped in a pit and should be dated to the 20th century, were discovered in one of the test pits. No archaeologically valuable layer or finds were discovered in the remaining test pits or during the field survey.

Gintautas Zabiela,
Vykintas Vaitkevičius

Padievaičio komplekso tyrimai

2020 m. birželio–rugpjūčio mėnesiais vykdyti Padievaičio archeologinio komplekso (UK 11208) teritorijos (Šilalės r., Kvėdarnos sen.) detalieji tyrimai ir žvalgymai. Šilalės rajono savivaldybės administracijos kultūros paveldo apsaugos vyriausiosios specialistės Jurgitos Viršilienės dėka kompleksas pateko į Europos Sąjungos ir Rusijos Federacijos finansuojamą projektą „Šilalės ir Sovetsko istorinio ir kultūrinio paveldo išsaugojimas“. Tvarkomųjų paveldosaugos darbų projektą parengė Arimas Vengris. Jame numatyti archeologiniai tyrimai ir buvo komplekso tyrimų pagrindas. Siekta surinkti papildomų duomenų atskiroms komplekso vietoms pažinti, nustatyti saugų kasimo gylį žemės judinimo darbų vietose bei patikslinti komplekso chronologiją. Komplekso tvarkymo darbus vykdė UAB „Kvėdarsta“ (darbų vykdytojas Alfonsas Gerulis).

Padievaičio archeologinį kompleksą sudaro pats piliakalnis (UK 11208), jo papilys, papėdės gyvenvietė, mitologinis akmuo, vadinamas Velnio Sostu (UK 3319), bei VI–XII a. kapinynas (UK 16384) (jo teritorijos tvarkomieji paveldosaugos darbai nelietė, tad ir tyrimai jame nevykdyti). Pagal istorinę tradiciją piliakalnis dar vadinamas ir Kvėdarnos vardu (pirmasis jį 1872 m. paminėjo Motiejus Valančius), o jo nesaugomos papėdės gyvenvietės Š kraštas patenka į Gražjūrio kaimo ribas. Pagrindinis komplekso objektas yra piliakalnis, įrengtas aukštumos kyšulyje, esančiame Druskinio upelio santakoje su Jūros upe, jos kairiajame krante. Aikštelė dabar trikampė, pailga Š–P kryptimi, 55 m ilgio, 12 m pločio. Jos Š krašte supiltas 4,5 m aukščio pylimas su grioviu papėdėje. Tai